

TIDNINGEN FÖR FÖRÄLDRAR / 3 2023

HEM OCH SKOLA

**MÅNGA UNGA
KÄNNER SIG ENSAMMA**

S. 8-10

I många finlandssvenska sammanhang är sammansättningen mer homogen än på finskt håll, och bara det kan leda till barriärer och strukturer som vi har svårt att se och greppa.

På tal om rasism

■ Hur upplevde du sommaren 2023? Fick du tid för det du ville? Fick du möjlighet att ta avstånd från vardagen och dess praktikaliteter? Fick du ihop barnfamiljsspullet med att infria förhoppningar av vitt skilda slag?

I vår familj blev sommarfirandet lite annorlunda än förut. Barnen har blivit större och vill bestämma ganska mycket själva om hur de använder sin lediga tid. Väl så; det måste de få göra för att kunna utvecklas tycker min man och jag.

Min personliga upplevelse av sommaren 2023 blev på gott och ont färgad av debatten om regeringsförhandlingarna, regeringsprogrammet, rasistiska uttalanden och ställningstaganden till dem. Utan att gå närmare in på den debatten vill jag föra fram Förbundet Hem och Skolas värdegrund och synsätt i sammanhanget:

Alla elever och deras föräldrar ska kunna känna att skolan och skolgemenskapen är till för dem.

■ Viktigt att minnas är att vi föräldrar bär ett stort ansvar för våra barns förhållningssätt och attityder. Småbarnspedagoger och skolornas personal har ett mer uttalat och formellt ansvar; vårt samhälle ålägger dem att arbeta antirasistiskt och inkluderande på en mängd olika sätt. Ändå är det ofta vi föräldrar och vårt synsätt som påverkar barnen starkare.

Jag hoppas att du som deltar i någon Hem och Skola-förningsaktivitet ägnar en extra tanke åt antirasistiskt förhållningssätt denna höst. Hur inkluderande är verksamheten? Kan alla delta på lika villkor? Finns det normer som hindrar vissa från att bli delaktiga fullt ut?

■ Vi finlandssvenskar ser gärna oss själva som öppna och fördomsfria. Vi tycker att vi har lättare att förstå minoritetsperspektiv, utanförskap och utsatthet i och med vår språkliga mi-

noritetsställning. Jag vet inte om det stämmer. I många finlandssvenska sammanhang är sammansättningen mer homogen än på finskt håll, och bara det kan leda till barriärer och strukturer som vi har svårt att se och greppa. Det finns många saker som är väldigt svåra att få syn på om man själv är en av dem som tillhör normen.

Förbundet Hem och Skola har mycket material som du kan använda för att få just din föräldraförening att vara inkluderande på riktigt. Och minns att ingen är perfekt – vi gör alla misstag och får lära oss via dem. Huvudsaken är att vi försöker öppna ögonen för andras situation och handlar i linje med vår egen övertygelse.

NORA GROTFELT

förbundsordförande

Trygg och välkommen

■ I det här numret tar vi bland annat upp skolfrånvaro och ensamhet. Från och med augusti i år trädde en lagändring i kraft som lägger ett större ansvar på kommunerna då det gäller skolfrånvaron. Kommunerna ska inte bara kontrollera frånvaron, utan också förebygga och systematiskt följa med och vidta åtgärder när det behövs.

Kolumnen är i det här numret skriven av Stella Strandberg, som är 14 år och går i nian i Winellska skolan i Kyrkslätt. Vi efterlyste en text där en elev skulle lyfta fram vad som behövs för att eleverna ska trivas och vilja gå till skolan på morgnarna. Stella betonar betydelsen av att få känna sig trygg i skolan och i klassrummet, men också att känna sig välkommen bland sina klasskamrater. Hon konstaterar att det tyvärr finns många elever som känner sig ensamma.

Det här bekräftar en enkät som organisationen Helsingforsmission låtit göra. Drygt 4 000 ungdomar i årskurserna 7–9 och andra stadiet i både finsk- och svenskspråkiga skolor deltog. En fjärdedel av de svarande upplever att de inte har en grupp de känner att de hör till. Lika stor andel upplever att de inte har en nära vän.

Helsingforsmission och dess program School to Belong arbetar för att motverka ensamhet bland barn och unga. De skolor som gått med får verktyg för att tackla ensamhet bland eleverna. Programmet uppmuntrar också hemmen att diskutera ensamhet.

CHARLOTTA SVENSKBERG

redaktör

INNEHÅLL

DET HÄR BEHÖVS FÖR ATT VI SKA TRIVAS 7

“Om man märker att någon ser ensam ut, kan man ju alltid säga något snällt åt hen - ge den ensamma en komplimang. Det kan ändra på personens dag helt och hållet. Såklart känns det inte alltid lätt att prata med någon man inte känner, men det skadar ingen att vara lite trevlig ibland.” skriver Stella Strandberg i sin kolumn. Hon är fjorton år och går på årskurs 9 i Winellska skolan.

LYFT ENSAMHETEN PÅ BORDET 8

Helsingforsmission arbetar för att motverka ensamhet i samhället. Organisationen lanserade i fjol programmet School to Belong för att ge verktyg åt skolorna, ungdomarna och hemmen för att tackla ensamhet. Oscar Lehtinen, krisarbetare vid Helsingforsmission, ordnar workshoppar och lektioner för eleverna om ensamhet och samhörighet.

”LÄTTARE VARDAG MED SÄNKTA KRAV” 18

Att vara förälder kan stundvis kännas tungt. Tricket att orka med vardagen med två småbarn är för Johannes Björkqvist och Sandra Lybäck att ha en avslappnad attityd och att våga ta hjälp av sitt nätverk. Det ger mera ork och tålmod, anser de.

MÄNNISKA MÖTER MASKIN 22

Plötsligt finns artificiell intelligens överallt och tillgänglig för alla. Vad betyder det för skolan och undervisningen? Hur påverkas föräldrar? Och hur ser framtiden ut? Vi ställde samma frågor till två experter: AI-professorn Linda Mannila och till ChatGPT själv.

LÄSINSPIRATÖREN TIPSAR 26

Vår läsinspiratör Tobias Larsson tipsar om åtta böcker riktade till allt från små barn till ungdomar. Kolla in vilka böcker han rekommenderar och gå snabbt till biblioteket och låna någon av böckerna. Eller varför inte flera?

FÖRENINGEN VILL STÖDJA FÖRÄLDRARNA 32

Hem och Skola-föreningen vid Lyceiparkens högstadium i Borgå satsar mycket på att föräldrarna ska få träffas och prata med varandra eftersom de utmaningar vi har i föräldraskapet till stor del är gemensamma för de flesta.

Ny verksamhetsmodell

Skolor ska jobba mer systematiskt för att förebygga, följa upp och ingripa vid skolfrånvaro. Det fastställs av en färsk lagändring och av ändrade läroplansgrunder för den grundläggande utbildningen.

LINA LAURENT, TEXT
EVA-STINA KJELLMAN, FOTO

En ny verksamhetsmodell behövs eftersom problematisk skolfrånvaro upplevs som ett växande problem. I Finland finns över 4 000 barn i årskurserna 7–9 vars frånvaro kräver specialarrangemang i skolan.

I grunden strävar ändringen efter att skapa skolmiljöer där eleverna trivs, vill engagera sig och känner sig trygga – faktorer som kan bidra till att förebygga skolfrånvaro. För eleverna ska ändringarna också synas som hjälp och stöd i situationer där skolfrånvaron blir problematisk.

För vårdnadshavarna ska ändringarna synas som tydliga spelregler för frånvaro samt vetenskap om hur barnets skola agerar vid frånvaro. För lärarna ska ändringarna bland annat synas som en tydligare ansvarsfördelning, klara direktiv för hur frånvaro statistikförs och vetenskap om när och hur elevvårdens mångprofessionella team träder in i bilden.

Behövs tydligare statistik

I förra numret av Hem och Skola, 2/2023, skrev vi om frånvarotrappan och intervjuade en förälder som var kritisk till hur frånvarotrappan använts i hans dotters skola. Frånvarotrappan beskrevs som ”ett nytt nationellt uppföljningssystem som utarbetats av Undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Utbildningsstyrelsen och kommunerna”.

LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA >>

Projektkoordinator Kiti Lindén har lett en arbetsgrupp som jobbat med en handlingsplan vid skolfrånvaro i Norra Österbotten. Målet är att så snabbt som möjligt utreda orsakerna till elevens frånvaro för att kunna ge rätt stöd.

ska förebygga frånvaro

Kiti Lindén konstaterar att det är viktigt att skolan ingriper i ett tidigt skede och ger eleven rätt stöd i rätt tid. Då växer problemen sig inte större.

– Riktigt så är det ändå inte, säger undervisningsråd **Christine Söderek** vid Utbildningsstyrelsen.

Frånvarotrappan utvecklades i tiden av huvudstadsregionens kommuner som en del av programmet för utveckling av barn- och familjetjänster. Den illustreras ofta som en grafisk bild som visar vilka åtgärder som träder in vid en viss mängd frånvaro.

Nytt för i år är att utbildningsanordnare ska se över, och vid behov uppdatera, sina verksamhetsmodeller för skolfrånvaro. Ändringen bottenar i den uppdaterade lagen om grundläggande utbildning (26§). Enligt den ska utbildningsanordnare ”förebygga frånvaro hos elever som deltar i den grundläggande utbildningen samt systematiskt följa och ingripa i frånvaron”.

Varför behövs då en ny verksamhetsmodell? I en utvärdering av NCU (Nationella centret för utbildningsutvärdering) kom det fram att kommunerna och utbildningsanordnarna visserligen redan har verksamhetsmodeller för hur man jobbar med frånvaro, men de förebyggande åtgärderna var ottydligt dokumenterade. Det var också ottydligt för hur modellerna förankrats i skolgemenskapen, säger Christine Söderek.

– Sedan fanns en stor variation i tröskelgränserna för när man skrider till åtgärder vid frånvaro. Det fanns inte heller enhetlig praxis för hur man statistikför frånvaro.

Bristande statistik nationellt och lokalt gör att det är svårt att se hur utbrett fenomenet med problematisk skolfrånvaro är och var det behövs mer resurser och förebyggande åtgärder.

Viktigt att ingripa tidigt

I samband med NCU:s utvärdering startade Undervisnings- och kulturministeriet ett pilotprojekt (SKY-projektet) kring skolfrånvaro och skolengagemang. Över 500 skolor med elever i årskurs 5–9 deltog och skolorna och kommunerna som medverkade har nu uppdaterade handlingsplaner för hur man ska jobba med skolfrånvaro.

En sammanslutning som medverkade i pilotprojektet består av kommunerna Jakobstad, Karleby, Kronoby, Nykarleby, Larsmo och Pedersöre.

– I de här kommunerna har vi mångårig erfarenhet av olika utvecklingsprojekt och vi såg skolfrånvaro som ett växande problem”, säger projektkoordinator **Kiti Lindén**.

De sex kommunernas nya verksamhetsmodell finns nerskriven i *Handlingsplan vid skolfrånvaro*, som används i samtliga svenska och finska skolor.

Handlingsplanens främsta budskap är att ”varje skoldag är viktig”.

– Vi ska ingripa i ett tidigt skede och om det är oroväckande skolfrånvaro ta reda på de bakomliggande orsakerna till varför eleven är bor-

FAKTA

Tidiga tecken på skolfrånvaro:

- problem att ta sig till skolan om morgnarna
- upprepade förseningar eller olovlig frånvaro från lektionerna
- upprepad frånvaro vid en viss lektion eller skoldag
- önskan om att få stanna hemma från skolan
- ständig kontakt med hemmet under skoldagen
- ökad irritation eller fientlighet mot skolan
- tilltagande oro, rädsla eller nedstämdhet
- ökade somatiska besvär som till exempel magont, illamående eller huvudvärk
- upprepade besök hos skolhälsovårdaren
- undvikande eller nonchalerande av skoluppgifter
- undvikande av sociala situationer i skolan eller rädsla inför dem
- förändringar i kamratrelationer eller tillbakadragenhet
- uppsökande av belönande situationer utanför skolmiljön
- svårigheter att återvända till skolan efter ledighet eller sjukfrånvaro.

Källa: Handlingsplan vid skolfrånvaro, Jakobstadsregionen, 2023.

ta. Då kan vi vidta de rätta stödåtgärderna, säger Kiti Lindén.

I handlingsplanen finns även gränsvärden. Vid ett visst antal frånvarotimmar går ett automatiskt meddelande via Wilma till eleven (i åk 7–9), vårdnadshavarna och klassföreståndaren och vid vissa gränsvärden kopplas elevvården in.

– Vi har också velat skilja mellan oroväckande och icke-oroväckande frånvaro. Icke-oroväckande är på förhand anhållna lov eller sammanhängande sjukfrånvaro.

Enligt Kiti Lindén har den nya handlingsplanen tagits väl emot även om några vårdnadshavare undrat om man inte får vara sjuk längre.

– Det är klart att man får vara sjuk, men även sjukfrånvaro och på förhand anhållna lov kan orsaka utmaningar i elevens inläring och skolgång. Därför är det viktigt att all typ av frånvaro uppmärksammas. Ju mera regelbunden och långvarig elevens frånvaro blir, desto svårare kan det bli för eleven att återgå till en regelbunden skolgång. När vi ingriper i ett tidigt skede får eleven rätt stöd i rätt tid och då växer problemen sig inte större.

När jag tänker på att gå till skolan vill jag känna mig motiverad och tänka positivt på hur dagen kommer att se ut.

Det här behövs för att vi ska trivas i skolan

■ När jag tänker på att gå till skolan vill jag känna mig motiverad och tänka positivt på hur dagen kommer att se ut. De flesta håller säkert med, det ska inte kännas tungt eller jobbigt att gå till skolan. Vi elever är i skolan för att lära oss, det är viktigt att vi får den undervisning vi behöver. Men det är också lika viktigt att man känner sig välkommen bland sina skolkamrater. Att man känner sig trygg och till exempel vågar markera i klassen. Det jag menar är att atmosfären i skolan är minst lika viktig för oss elever som själva undervisningen.

Tyvärr finns det många som inte känner sig välkomna bland sina skolkamrater. Det finns elever som inte har någon att umgås med och därmed inte alls ser fram emot skoldagen. Hur ska det då se ut för att alla ska trivas? Om det finns folk som inte har någon att umgås med? Om man märker att någon ser ensam ut, kan man ju alltid säga något snällt till henne – ge den ensamma en komplimang. Det kan ändra på personens dag helt och hållet. Såklart känns det inte alltid lätt att prata med någon man inte känner, men det skadar ingen att vara lite trevlig ibland.

■ Det kommer säkert alltid att finnas folk som inte tänker sig för, och får därför andra att må dåligt. Då jag säger ”folk som inte tänker efter” så menar jag bland annat mobbare. Mobbare som går omkring och trakasserar andra för ingen orsak. Jag hoppas verkligen att personalen i skolan tar mobbning på allvar och faktiskt försöker hjälpa dem som utsätts för mobbning. Det är viktigt för elever att få hjälp när det behövs, och speciellt då man ber om det. Och om andra elever ser mobbning ske, kan de ju fråga personen som utsätts om allt är okej, och visa för hen att man är där om det behövs. Annars kan man också berätta för en lärare.

Men hur borde det se ut på lektionen för att man ska trivas? Alla har olika sätt de lär sig bäst på. Därför kanske lärarna skulle kunna testa olika inlärningstekniker och inte alltid ha eleverna att jobba på samma sätt. Det blir ganska tråkigt efter en stund, och så tappar man motivationen – speciellt om den tekniken inte funkar för en själv. Dessutom ska lärare absolut bemöta alla elever jämlikt men se till att de som behöver mer hjälp får den assistans som krävs. Det finns ett bra ord på engelska som min vän lärde mig om, ”equity”. Det skulle innebära att alla får den hjälp de behöver, inte att alla får precis samma hjälp.

■ Så, för att vi elever verkligen ska vilja gå till skolan borde lä-

rare ta mobbning eller dylikt på allvar så att det inte sker vilket gör allting mycket bättre. Vi vill att lärare bemöter oss rättvist och hjälper då det behövs. Vi hoppas även på att andra elever betar sig och är trevliga mot oss. Då undervisningen är mångsidig och intressant, är det roligare att lära sig och lättare att fokusera. Då mental hälsa tas på allvar av lärare och annan personal får det skolgången att kännas tryggare. Skolan kommer aldrig att vara allas favoritplats, men alla ska i alla fall få en chans att trivas, och såklart lära sig.

STELLA STRANDBERG

14 år, årskurs 9, Winellska skolan

Melanie Bäckström och Julia Kinnunen försöker som tutorer i Mattlidens gymnasium skapa en vianda där det finns plats för alla.

Ljft ensamheten på bordet

och bygg vi-andra

LÄS MERA

Organisationen Helsingforsmission vill ge verktyg och skapa diskussion om den ensamhet som många skolungdomar och studerande upplever. Både svensk- och finskspråkiga skolor är med i programmet School to Belong.

MARCUS FLOMAN, TEXT • KARL VILHJÄLMSSON, FOTO

”Jag upplever att jag inte har en nära vän.”

Totalt 26 procent av ett urval finländska ungdomar i årskurserna 7–9 och på andra stadiet håller med om det påståendet.

”Jag känner att jag inte har en grupp som jag känner att jag hör till.”

Här håller 25 procent med om påståendet.

De här siffrorna kommer från Helsingforsmissions enkät om ensamhet. Drygt 4 000 ungdomar på årskurserna 7–9 och andra stadiet i både finsk- och svenskspråkiga skolor deltog i enkäten.

Helsingforsmission arbetar för att motverka ensamhet i samhället. Organisationen lanserade i fjol programmet *School to Belong* för att ge skolorna, ungdomarna och hemmen verktyg för att tackla ensamhet.

– Helsingforsmission ordnar workshoppar och lektioner för eleverna om ensamhet och samhörighet, säger krisarbetaren **Oscar Lehtinen** från Helsingforsmission.

Vad kunde då skolgemenskapen göra för att bryta den ensamhet som många upplever? Så här svarar ungdomarna själva i enkäten:

Hela 43 procent anser att det borde skapas ”fler möjligheter att lära känna andra”, medan 19 procent uppgav att det behövs ”mer satsningar på samhörighetskänsla i skolan”.

Bland annat det här betonar Helsingforsmission i de workshoppar och utbildningar som ingår i *School to Belong*.

– Personalen får konkreta verktyg för att se och hantera ensamhet, men också för att bygga en starkare gemenskap i skolan. För eleverna innebär det att de får vara delaktiga i att försöka skapa en förändring, säger Lehtinen.

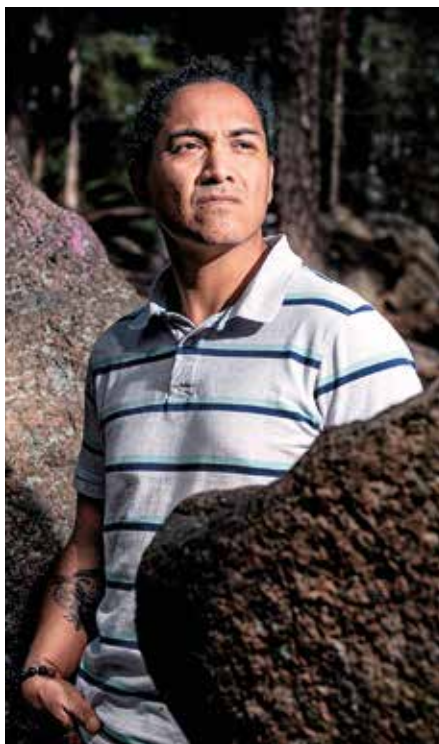
Oscar Lehtinen säger att respektive skola måste bedöma hur den kan arbeta för att skapa en mer trivsamt miljö.

Lehtinen tycker att det är viktigt att inte trissa upp förväntningarna för mycket, det är ingen enkel match att helt och hållet avskaffa ensamheten.

– Det är bättre att säga ”här jobbar vi för att ingen ska behöva vara ensam” i stället för att säga ”genom det här programmet blir ingen ensam”. Det senare alternativet utgår från att efter avslutat program är ensamheten avskaffad. För ja, så funkar det ju inte, säger Oscar Lehtinen.

Tutorer kan bygga gemenskap

Mattlidens gymnasium i Esbo är en av de 36 skolor som gått med i *School to Belong*-programmet.

Krisarbetaren Oscar Lehtinen berättar att programmet *School to Belong* ger lärarna tillgång till en materialbank med förslag på hur ensamhet kan diskuteras som en del av undervisningen.

Julia Kinnunen och **Melanie Bäckström** är tutorer för första årets studerande. Våren 2023 deltog de i Helsingforsmissions tutorutbildning där ensamhet var ett stort tema.

– Vi har pratat en hel del om ensamhet den senaste tiden i skolan och i tutorutbildningen i våras fick vi tips på hur vi kan göra om en person verkar vara ensam, säger Julia Kinnunen.

Vad kan du då göra rent konkret?

– Om någon är ensam är det viktigt att inte tvinga någon att göra något. Det viktiga för en tutor är att bilda en gemenskap, säger Melanie Bäckström.

Hon förklarar att hon under utbildningen lärde sig mycket om ensamhet:

– Det finns så många olika slags ensamhet. Någon kan vara konkret och fysiskt ensam, medan någon kan känna sig ensam trots att hen är en del av en grupp. Ensamhet syns inte alltid på ytan, säger Bäckström.

Julia Kinnunen minns hur hon själv kände sig som första årets studerande i gymnasiet:

– Jag kommer väldigt väl ihåg hur rädd och stressad jag var under de första skoldagarna. Det var en ny omgivning för mig. Tutorerna var till stor hjälp för att de försökte få alla med – de lyckades skapa en bra vi-anda i gruppen, säger Kinnunen.

Melanie Bäckström påminner om att var och en har ett ansvar för att alla ska få plats i ett samtal.

– Det är viktigt att verkligen lyssna. Ofta uppstår situationer där de som har en ”större personlighet” i en grupp hela tiden överröstar andra. Om då en mer tystlåten person precis börjat säga något måste de andra lyssna. Om ingen lyssnar så känner sig vissa i gruppen mindre betydelsefulla än andra, säger Bäckström.

Också riktat till hemmen

Oscar Lehtinen säger att programmet också riktar sig till vårdnadshavarna.

– Vi vill berätta om ensamhet och uppmuntra till diskussion om ensamhet i hemmen. Vi vill visa att det är något helt normalt som vi alla i olika grad upplever.

Trots att Oscar Lehtinen jobbat länge som krisarbetare med ungdomar har han själv flera gånger känt sig lamslagen av hur totalt ensamma en del ungdomar är.

– Det skrämde mig att jag inte visste vad jag skulle göra. Den där hopplösheten som en del ungdomar upplever när de är väldigt ensamma kan kännas övermäktig. Ensamheten kan kännas som ett stort svart moln.

Lehtinen har via utbildningar lärt sig mer om vilka metoder som kan hjälpa. Nu kan han bemöta ensamma unga på ett nytt sätt.

– Först blir du kanske lamslagen. Men när du plockar ner det hela i de små bitarna och ställer frågan ”Vad kan jag göra i dag?” uppstår en situation där en förändring är möjlig, säger Oscar Lehtinen.

Att bryta ensamheten kan kräva att den unga måste ta ganska stora steg. Här är det viktigt att identifiera vilka handlingar som kan leda till en förändring.

– Då måste den unga, kanske tillsammans med någon hen litar på, ställa sig frågorna ”Finns det någon i min nära krets som jag skulle vilja vara närmare?” och i så fall ”Kunde jag försöka vara mer tillsammans med denna person lite oftare, eller kanske bjuda hem hen?” säger Oscar Lehtinen.

ÄR DU OROLIG FÖR ATT DITT BARN MÅR DÅLIGT – NÅGRA TIPS

Om du som förälder oroar dig för hur ditt barn har det är det viktigt att diskutera med barnet.

- Tecken att vara uppmärksam på kan vara fysiska symtom; ont i magen, huvudvärk, trötthet. Eller det märks på barnets humör, såsom ilska, tillbakadragenhet, nedstämdhet.
- Försök få barnet att berätta, ge inte upp om du inte lyckas första gången, eller uppmana barnet att prata med någon annan vuxen som det har förtroende för.
- Diskutera saken någonstans lugnt och ostört, utgå från din egen oro och dina iakttagelser. Försäkra barnet om att du vill hjälpa och att det finns hjälp att få! Skuldbelägg inte.

• Lyssna! Barnet kan känna sig ensamast i hela världen med just sitt problem och behöver få veta/höra att det inte är onormalt på något sätt och inte behöver bära detta ensam. Att det finns vuxna som kan hjälpa och att saker och ting brukar ordna upp sig.

• Roten till problemet är kanske inte skolan. Det kan handla om psykisk ohälsa, problem i hemmet, problem med kompisar, ensamhet eller ett flertal faktorer.

• Ta tag i saken i ett tidigt skede. Prata med barnets klasslärare och skolans kurator. Fundera tillsammans på vad ni i ett första skede kan göra för att försöka hjälpa barnet. De flesta skolor har någon form av handlingsplan.

• Stöd och uppmuntra barnet till att göra roliga saker, umgås med familj och vänner och till att röra på sig.

FAKTA

Psykosociala förbundet är en ideell, riksomfattande och svenskspråkig sakkunnigorganisation inom området psykisk hälsa i Finland. Förbundet **stöder människor i deras vardag**, genom att erbjuda rådgivning, kurser, virtuellt stöd och stöd via medlemsföreningar som finns på olika håll i Svenskfinland och på Åland.

Förbundet jobbar aktivt med att **sprida kunskap om psykisk hälsa** och med intressepolitiska frågor. www.fspc.fi

En Julsaga
av Charles Dickens
Dramatisering Patrick Barlow

SPELAS 17.11-28.12.2023 PÅ STORA SCENEN
TEXTAS PÅ SVENSKA OCH FINSKA

ÅBO SVENSKA TEATER

ABOVENSKATEATER.FI
02-277 73 77
LIPPU.FI

TEATER HEVOSENKENKÄS TURNÉPJÄSER

SALONG HUND OCH HÅR

PETTSO OCH FINDUS

SPÖKSTÖK

DUNDERDINO

TEATTERI HEVOSENKENKÄ

Förfrågningar och bokningar på teaterns kontor vardagar kl. 9.00 – 16.00, tfn 09-4391 220, www.hevoskenka.fi, e-post: hevoskenka@hevoskenka.fi, www.lippu.fi

Attitydförändring ska öka Trivsel och skolnärvaro

Sibbo kommun går in för att öka både elevernas och skolpersonalens trivsel i skolan. Temat för läsåret, ”Trevligt att du kom till skolan!” är samtidigt ett försök att minska antalet frånvarotimmar. – Jag deltog i ett webinarium som handlade om knepiga situationer med elever, hur man ska bemöta barn och unga med utmanande beteende, säger servicechef Anne Salmela.

MICAELA RÖMAN, TEXT • ERIKA LINDSTRÖM, FOTO

Hur ska man bemöta en elev som inte varit i skolan på länge? Hur ska man bemöta en elev som ställt till det på rasten? Hur ska man bemöta en elev som inte läst sin läxa? Svaret på alla frågor var *Trevligt att du kom till skolan, trevligt att ha dig i vår skola.*

Också Sibbo har tampats med skolfrånvaro. En växande utmaning är att den så kallade problematiska frånvaron klättrar nedåt i ålder. När kraven under årskurs tre blir större, ser man en ökning i icke hälsorelaterad frånvaro.

– De bakomliggande orsakerna till den problematiska frånvaron varierar väldigt mycket, säger **Anne Salmela**, servicechef, stöd för lärande och välmående i Sibbo.

Oavsett orsaken och längden på frånvaron är det första mötet efter frånvaron ofta svårt för eleven. Det höjer ytterligare tröskeln för eleven att ta sig till skolan.

Om man har gjort något fel förstår man inte vad man har gjort för fel genom att sitta tyst på en kvarsittning.

”

Att bli sedd och hörd

– Även om det här är ett tema för läsåret 2023–2024 hoppas vi att det ska vara början på en attitydförändring. Det handlar inte bara om en förändring i relationen mellan eleverna och skolpersonalen, utan också om hur eleverna behandlar varandra och hur personalen i skolan fungerar tillsammans. Målet är att alla ska trivas bättre i skolan. Vi tror att mycket handlar om att vi alla vill bli sedda och hörda, säger **Riikka Strandström**, undervisningschef för den finskspråkiga sidan i Sibbo.

Inför läsårets start har skolorna fått i uppgift att ta med temat i elevhälsoplanen. Personalen ska ta ställning till hur vuxna i skolan bemöter eleverna, hur de hälsar, hur de frågar hur eleverna mår och hur de inleder lektionerna.

– Eleverna ska fundera på samma frågor.

Riikka Strandström (t.v) och Anne Salmela har tillsammans utarbetat temat Trevligt att du kom till skolan!.

Riikka Strandström och Anne Salmela hoppas att konceptet sprider sig till bland annat idrottsföreningar och andra arbetsplatser.

När eleverna pratar om hur de vill bli bemötta inverkar det kanske på hur eleverna interagerar sinsemellan och hur de agerar med vuxna i skolan, säger Strandström.

– Tanken är inte att alla ska gå omkring och upprepa att det är trevligt att du kom till skolan. Det är attityden och handlingarna som är förändringen. Vi hoppas att temat ska nöta in sig och bli en del av hur alla beter sig i skolan.

– De flesta av oss har en viss lärare vi minns med speciell värme, säger Salmela. Den läraren bemötte oss oftast på ett bra sätt. De flesta, både elever och skolpersonal, är bra på att bemöta andra. Målet är nu att få ännu fler att trivas i skolan.

Ett stöd också för hemmet

Salmela och Strandström ser temaåret som en möjlighet att dels komma åt frånvaron, dels att stärka kontakten och dialogen med hemmen.

– Vi har en rätt stark tradition i vårt land att göra våra barn och unga självständiga tidigt. Ända upp till förskoleåldern är samarbetet mellan hemmet och daghemmet ganska tätt, men när barnet börjar skolan minskar ofta kontakten, säger Strandström.

FAKTA

Temaåret genomförs under läsåret 2023–2024 i de svensk- och finskspråkiga skolorna i Sibbo. På finska heter temat Kiva, kun tulit kouluun!

Gemensamma frågor för temat är följande:

Hur bemöter de vuxna i skolan eleverna?

Hur uppmärksammas eleverna då lektionen inleds?

Hur följer skolan upp klassernas atmosfär och trivsel?

Hur uppmärksammar skolan elever som är ensamma eller drar sig tillbaka?

Hur ökar skolan delaktighet och delaktig verksamhet?

Hur bidrar skolan till att rasterna är uppfriskande och att rasterna erbjuder eleverna meningsfull verksamhet och sällskap?

För att stärka kontakten till hemmen kommer temat *Trevligt att du kom till skolan!* att presenteras för vårdnadshavare på bland annat föräldramöten. Utmaningen är att ordna sådana föräldraträffar som så många som möjligt vill och kan delta i.

– I en del fall där eleven inte kommer till skolan eller mår dåligt i skolan kan både eleven och familjen ha behov av stöd. Vi hoppas att satsningen på välmående i skolan och ökad kontakt med hemmen ska öka trivseln i skolan och bidra till att familjer med utmaningar mår bättre.

Personalens välmående

– Lika mycket som vi hoppas att eleverna ska börja trivas bättre i skolan hoppas vi att personalens välmående på arbetsplatsen ska öka. Vi vuxna behöver också reflektera över hur vi kan bidra till att stämningen på arbetsplatsen är så positiv som möjligt, säger Strandström.

– Det skulle vara roligt om det här spred sig till idrottsföreningar, andra arbetsplatser, ställen där människor är i kontakt med varandra, säger Salmela och Strandström.

HÖSTENS
ROLIGASTE
FARS!

FIGAROS BRÖLLOP

BEAUMARCHAIS – MARKO – ZANDÉN
REGI JAKOB HÖGLUND
PREMIÄR 19.10.2023

UPPFÖRANDETT: AGENCY NORTH / COLOMBINE TEATERFÖRLAG

BILJETTER LIPPU.FI | LILLATEATERN.FI | HKT.FI | GEORGGATAN 30, HELSINGFORS

Läger vid hav
och sandstrand!

Pörkenäs lägergård, Pörkenäsvägen 565, 68620 JAKOBSTAD
tel. 0500 369 690, info@porkenas.net

HEM OCH SKOLA

FÖRÄLDRA-
MENTOR
I SKOLAN

www.hemochskola.fi/foralder/foraldramentor

Välkommen till

Solvalla & Norrvalla

Vi ordnar minnesvärda lägerskolor och inspirationsdagar
fulla av aktiviteter, upplevelser och skoj!

Hos oss får ni testa på nya spännande aktiviteter,
njuta av naturen och koppla av.

Vi ordnar bland annat:

- Lägerskolor
- Aktivitetsdagar
- Fortbildningsdagar
- Sommarläger
- Födelsedagskalas
- Idrottens skolläger

SOLVALLA

solvalla@folkhalsan.fi
tfn 09 867 8430
folkhalsan.fi/solvalla

NORRVALLA

norrvalla@folkhalsan.fi
Camilla Staffans 050 582 9428
Victor Ohlis 050 345 8974
folkhalsan.fi/norrvalla

HÖGA KRAV KAN GE UTMATTADE FÖRÄLDRAR

Har du svårt att orka? Många föräldrar ställs inför höga krav men har få resurser. Ett intensivt föräldraskap där man förväntas agera nästintill felfritt är ofta idealet, samtidigt som många föräldrar lämnas ensamma med kraven. Det här kan ha allvarliga konsekvenser, visar forskning.

CATRIN SANDVIK, TEXT

Utmattning i föräldraskapet tar sig ofta uttryck som trötthet, bristande engagemang eller känslomässig distans till barnet och resulterar ofta i en känsla av otillräcklighet och skuld-känslor. Det vet **Matilda Sorkkila**, docent vid Jyväskylä universitet. De internationella jämförande studier hon deltagit i visar att föräldrar i individcentrerade länder som Finland ofta är mer utmattade än i samhällscentrerade länder där familj och bekanta ofta är involverade i uppfostran och fungerar som stöd för familjen.

– Föräldrautmattning kan få mycket allvarliga konsekvenser och har till exempel kopplats till rusmedelsmissbruk, relationskonflikter och självmordstankar bland föräldrarna. Dessutom är föräldrautmattning en stor risk för barns välbefinnande då symptomen utgör en ökad risk för exempelvis barnmisshandel och våld. Därför är det viktigt att identifiera och ingripa så tidigt som möjligt. I ett samhälle som vårt där man förväntas klara det mesta på egen hand vore det viktigt att diskutera hur man kan öka stödet för familjer och minska ensamheten bland föräldrar, säger Sorkkila.

Mammorna är ofta mer utmattade

Många studier visar att kvinnor oftare än män uppvisar utmattningssymptom, vilket enligt Sorkkila kan bero på att kvinnor oftare kän-

ner sig utsatta för yttre press och krav. Det är också vanligt att kvinnor, särskilt i genusmedvetna länder, har en dubbel börda. De förväntas delta lika mycket i arbetslivet som männen samtidigt som de fortfarande utför det mesta av hushållsarbetet och barnomsorgen.

– Vi behöver notera att pappors utmattning kan yttra sig på ett annat sätt än mammas. Därför borde vi överlag prata mer om familjers återhämtningsförmåga, värdesätta föräldraskapet mer och sänka ribban för att söka hjälp. Utmattning är aldrig ett aktivt val och påverkar inte föräldrarnas kärlek till barnet, det är viktigt att poängtera.

Ett bra nog föräldraskap duger

Det viktiga i föräldrarnas relation till barnet är en vardag med fungerande rutiner och en samvaro som präglas av ömhet och kärlek. Det förklarar **Mirjam Kalland**, professor i småbarnspedagogik vid Helsingfors universitet. Hon poängterar vikten av att lära barnet att sätta ord på vad som händer, både inre och yttre saker.

– Fråga till exempel ”blev du ledsen?”. Den vuxna är barnets förebild i hur världen fungerar och därför är det viktigt att kunna stanna upp, gå tillbaka i en situation för att definiera vad det var som hände. Då lär barnet sig att

sätta ord på sina känslor. Det är också viktigt att som vuxen erkänna om man gjort något fel och be om förlåtelse. Gör man inte det lär sig barnen ett felaktigt beteende som i sin tur kan skada dess utveckling. Barn är förlåtande till sin natur och ett gräl kan ofta redas ut med en kram och ett förlåt, säger Kalland.

Hon förklarar att det finns något man på fackspråk kallar för residual, lite som en buffert av ork. En förälder som känner att gränsen till att explodera ständigt är nära har gjort slut på sin buffert och behöver reagera. Ofta kan det hjälpa att ta upp saken till diskussion med en annan vuxen, kanske göra upp en plan för hur vardagsrutinerna ska se ut, men ibland behövs professionell hjälp.

– Vi vuxna tar lån för att köpa materiella saker, men inte lika lätt för att skaffa oss ork. Kolla vad som är rimligt i din situation om du känner dig trött – kan du anlita städhjälp, barnvakt eller kanske jobba mindre? Jämför man Finland med Sverige och Norge så arbetar finländarna i mindre utsträckning kortare arbetsdagar medan barnen är små. Om det utvecklades modeller som gör förkortad arbetstid ekonomiskt möjligt skulle det minska på föräldrautmattning och också stödja barnens utveckling och välbefinnande.

Mirjam Kalland, professor i småbarnspedagogik vid Helsingfors universitet. FOTO: HELSINGFORS UNIVERSITET

Matilda Sorkkila, docent vid Jyväskylä universitet. FOTO: MARTTI MINNKINEN, JYU

”VARDAGEN BLIR LÄTTARE DÅ MAN SÄNKER KRAVEN”

Ibland känner de sig som de bästa föräldrarna, ibland nästan som motsatsen. Tricket att orka med vardagen med två småbarn är för Johannes Björkqvist och Sandra Lybäck att ha en avslappnad attityd och att våga ta hjälp av sitt nätverk.

CATRIN SANDVIK, TEXT • NELLY BJÖRKHOLM, FOTO

Om det är tungt att vara förälder? De flesta som lever med småbarn, söndriga nätter och lite tid för återhämtning svarar nog i alla fall delvis ja på den frågan. **Johannes Björkqvist** och **Sandra Lybäck** i Korsholm är inga undantag.

– Det finns förstås tyngre och lättare dagar. Nu när alla rutiner kört igång igen efter sommaren känns vardagen rätt enkel, men visst finns det morgnar när barnen strejkar och det inte känns så kul att lämna på dagis. Då brukar jag tänka att vi trots allt, på många sätt, är väldigt lyckligt lottade i vårt samhälle, säger Johannes Björkqvist.

”Man får lära sig kompromissa”

Tillsammans med Sandra Lybäck har han två barn, treåriga **Tor** och **Tuva** som är ett halvår.

– Vissa dagar vet man inte riktigt hur man ska få allt att gå ihop, men man får lära sig att kompromissa, sänka ambitionsnivån och kraven. För oss tror jag att det underlättar vardagen att vi inte är så nitiska, utan tar saker och ting lite som de kommer, säger Lybäck.

Hon kan lätt förstå att många föräldrar känner att det är omöjligt att leva upp till kraven som kommer från alla håll och kanter.

– Idealen är helt andra i dag än då vi själva växte upp. Att skrolla på sociala medier och se vad alla andra sysslat med gör det inte bättre. Ibland kan jag också känna att jag måste prestera, hitta på något, även fast jag är ledig. Jag kan absolut förstå pressen många föräldrar känner.

Lybäck och Björkqvist tror att det kan vara

Sandra Lybäck och Johannes Björkqvist försöker sänka ambitionsnivån för att orka och må bra.

viktigt att reflektera över hur det egna livet ser ut och inte vara så hård mot sig själv. Kanske var den egna sommaren eller ledigheten inte så innehållslös trots allt, och många saker i vårt samhälle är ju faktiskt riktiga lottovinsten. Därremot efterlyser de mera resurser för föräldrar, speciellt för utsatta och ensamstående.

– Vår familj är lyckligt lottad som har ett

nätverk nära, det är inte alla som har det. Många som flyttar förlorar sina skyddsnät och möjligheten att be om hjälp med barnen för att själv kunna ladda batterierna. Det vore bra om det exempelvis på kommunalt håll ordnades träffar för föräldrar som behöver få avlastning, säger Björkqvist.

Våga be om hjälp. Lite avlastning handlar inte om hela livet utan kanske bara om en liten stund för att åka till butiken – helt ensam. Det kan göra att man orkar vara en bättre förälder som inte tappar tålamodet så lätt, säger Johannes Björkqvist och Sandra Lybäck.

TIPS TILL TONÅRSFÖRÄLDRAR

■ Mieli – Psykisk hälsa Finland rf har på sin webb tips och råd på hur föräldrar kan stärka den ungas psykiska hälsa. Nu finns en ny videoserie för föräldrar till tonåringar. I serien möter Sonja Kailassaari tonårsföräldrar och ställer frågor kring föräldraskapet. <https://mieli.fi/sv/nyheter/ny-videoserie-om-foraldraskap/>

ÖKAD DIALOG MED HEMMEN ÖNSKAS

■ I artikeln ”Baskunskaper, normkritik och mera samarbete – det här önskar föräldrarna av skolan” på sajten Lärorikt (www.larorikt.fi) har några föräldrar intervjuats om hur de ser på skolans uppdrag.

Föräldern **Krista Orama** skulle gärna se ett mycket intensivare samarbete mellan skolan och föräldrarna. Hon upplever att kontakten till skolan är väldigt sporadisk. Hon efterlyser flera träffar mellan föräldrar och skolans personal för att få en bättre stämning och en trygg och säker inlärningsmiljö för barnen.

– Kopplingen mellan det akademiska och barnets sociala värld borde bli tydligare. Skolans uppgift är att se eleven som en helhet. Jag förstår att det inte ligger på lärarens ansvar att se till att eleven har en kompis att gå till efter skolan, men genom mera dialog mellan skolan och hemmet skulle elevens välmående göras till en gemensam sak, säger Krista Orama i artikeln.

PELITUKI

■ Pelituki (www.pelituki.fi) ger information om spel om pengar, digitalt spelande, problematiskt spelande och överdriven internetanvändning och sociala medier.

Pelituki stöder alla som upplever sig ha utmaningar med digitalt spelande, spel om pengar eller nätanvändning, såväl unga som äldre. Den digitala rådgivningstjänsten är riktad till alla som är oroliga: personen som spelar, föräldern, partnern, släktingen, vännen eller kollegan.

På webbsidan ”Föräldratips i spel och sociala medier” (<https://pelituki.fi/foraldratips-i-spel-och-sociala-medier>) finns tips till föräldrar. En gång i månaden ordnas det digitala träffar för föräldrar där det är möjligt att få information, kamratstöd och tips till stöd för föräldraskapet.

PODDTIPS OM FÖRÄLDRASKAP

■ UR – Utbildningsradion i Sverige har podden ”Fatta familjen” som är uppbyggt som ett ring in-program som hjälper föräldrar att hantera föräldraskapets alla svåraste utmaningar. Exempel på avsnitt är ”Hur motiverar jag mitt barn?”, ”Barn och stress”, ”Syskonbråk”, ”Kompiskonflikter”.

En annan av Utbildningsradions poddar som tangerar föräldraskap är ”Jobbiga föräldrar”. Här finns avsnitt som ”Tjejer som mår dåligt”, ”Plugga till prov”, ”Varannan vecka”, ”Att inte ha råd”. Du hittar poddarna på urplay.se.

Förbundet Hem och Skolas podd ”Vårdnadshavarens förklaring” finns bland annat på Soundcloud och Spotify.

MEDVIND FÖR GODA RÅD MELLAN FÖRÄLDRAR

– Jag kunde aldrig ana att responsen på Föräldramentor i skolan-projektet skulle bli så här entusiastisk. Det säger sakkunnige Christian Joffs när projektet går in i sitt andra år.

JOAKIM ENEGREN, TEXT

Hemligheten bakom framgången är enligt **Christian Joffs** att projektet är så handfast. Alla ser poängen med att mer erfarna föräldrar ställer upp som mentorer och ger goda råd till föräldrar vars barn börjar på ettan eller sjuan.

– I de här studieväxlingarna hopar sig frågorna och ofta är det andra föräldrar som är bättre rustade att svara på frågorna än läraren. Det kan handla om hobbyer, skärmtid eller hemkomsttider. Då är det guld värt att få bolla med någon som redan har funderat på de frågorna, säger Joffs.

Flygande start i pilotskolorna

Under det första året inleddes mentorspro-

jektet i pilotskolorna Korsholms högstadium, Sarlinska skolan, Smedsby-Böle skola, Åshöjens grundskola och Borgaregatans högstadium.

– En viktig lärdom är att mentorsidén kan appliceras på så många föräldrasituationer. Det finns allt från nyinflyttade föräldrar som vill bli en del av skolgemenskapen till nya skolföräldrar som är engagerade och som vill veta hur andra har gjort i olika frågor, säger Joffs.

Därför har Christian Joffs och hans kollega **Joakim Enegren** justerat projektet så att man erbjuder flera olika mentorsmodeller. Vissa föräldrar vill träffa en annan förälder för en mentorspromenad medan andra föredrar mentorsträffar där flera föräldrar kan utbyta erfarenheter och bolla idéer i grupp eller i par.

– Till exempel i Smedsby-Böle skola blir det nu fem så kallade föräldrakaféer kring olika teman. Sedan kan föräldrarna välja att dyka djupare in i ett tema i en mentorsgrupp eller genom att bilda ett mentorspar, berättar Joffs.

Mentorsprojekt med twist

I Helsingfors har Hem och skola-föreningen vid grundskolan Norsens Cygnaeus-enhet fått upp ögonen för projektet – och satt sin egen

twist på det. Cygnaeus är en mer mångkulturell skola än många vet med många finskspråkiga och utländska föräldrar.

– Utmaningen som vi länge har stångats med är hur vi kan välkomna alla med i Cygnaeusgemenskapen. Därför har vi startat The Cygnaeus Global Club. Vi vill sänka tröskeln för alla att komma med och få svar på både små och stora frågor. Ingen ska behöva känna sig utanför och allt pekar på att vår satsning uppskattas, säger föräldern **Christoffer Landtman**.

Och på Förbundet Hem och Skola är Christian Joffs nöjd med hur mentorsprojektet rullar på.

– Fördelen med Föräldramentorprojektet är att modellen är så flexibel. Varje Hem och Skola-förening kan anpassa den efter sin egen verklighet. Men slutresultatet blir ändå det samma; gemenskapen mellan föräldrarna blir starkare och det vinner sedan både barnen och hela skolan på.

Vill också din skola eller Hem och Skola-förening haka på Föräldramentorprojektet? Då är du välkommen att höra av dig till Christian på christian.joffs@hemochskola.fi. På Hemochskola.fi/foraldramentor kan du läsa mer om projektet.

MOMO eller kampen om tiden

Av Michael Ende | Manus Vita Huber | Översättning till finska Marja Makkonen | Översättning till svenska, föreställningsdramaturg Anna Simberg | Regi Marika Parkkomäki | Åldersrek. 7+ 16.9–1.11.2023 + våren 2024 på Lillklobb

JULTOMTEN SOM FÖRSVANN

Text och regi Frank Skog | Åldersrek. 3+ | 25.11–27.12.2023 på Lillklobb

GUSTAVS STORA KÄNSLOR

Text Harriet Abrahamsson | Regi Frank Skog | Åldersrek. 3+ På turné hösten 2023 + våren 2024

SEXFÖRESTÄLLNINGEN

Text och regi Ruusu Haarla | Svensk översättning Stella Laine | Åldersrek. 12+ På turné hösten 2023 + våren 2024

Unga Teatern, Lillklobb, Klobbskogsvägen 9, 02630 Esbo 09 8620 8200 | info@ungateatern.fi ungateatern.fi

FOTO: CATA PORTIN ANNONS: MISS VISUALS

Människa möter maskin

Plötsligt finns artificiell intelligens överallt och tillgänglig för alla, inte minst i form av populära chattrobotar. Vad betyder det för skolan? För läxor, prov och inläring? Hur påverkas föräldrar? Och hur ser framtiden ut? Vi ställde samma frågor till två experter: AI-professorn Linda Mannila – och till ChatGPT själv.

CHRISTOFFER HERBERTS, TEXT

Hej ChatGPT! Hur mår du?

Hej! Jag är en artificiell intelligens, så jag har ingen faktisk känsla av välmående, men jag är här och redo att hjälpa dig.

Linda Mannila, du är biträdande professor vid Helsingfors universitet, med AI och samhället som specialområde.

Hur är läget?

Det är riktigt, riktigt bra. Tack för frågan. Hur är det själv?

Bra tack! Vad säger du, hur ska skolan förhålla sig till användningen av AI och ChatGPT i undervisningen?

Mannila: Jag tror att man ska vara kritiskt nyfik och försöka se möjligheterna. Inte se

det som en dålig sak som kommer att förstöra allt. Utan som någonting man behöver ta sig an tillsammans så vi lyckas plocka ut möjligheterna och försöka undvika de negativa konsekvenserna.

Vad bör skolan ha för roll i att lära barn och unga hur man bäst använder AI?

ChatGPT: Skolan bör lära barn och unga om AI genom att främja medvetenhet, ansvarstagande användning, kritiskt tänkande och skapande. Det bör också förbereda dem för arbetslivet och betona inkludering och etik i AI-användning.

Mannila: En av skolans roller är att förbereda barnen för nästa steg. För att göra det behöver man naturligtvis beakta vad som

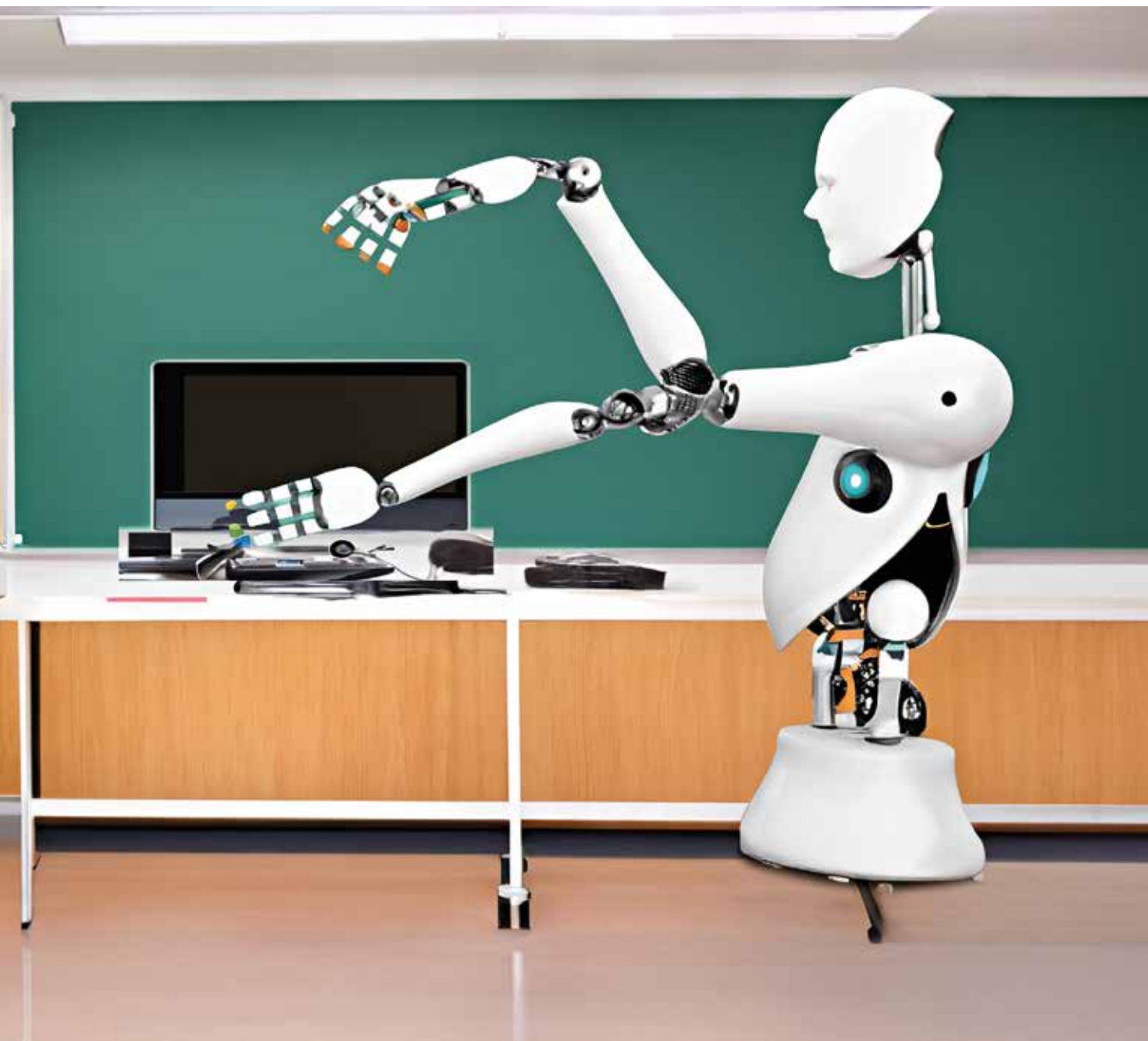
sker utanför skolans väggar, där digitala miljöer och AI får en allt större betydelse. Familjen spelar naturligtvis också en central roll, men vi kan inte förvänta oss att alla föräldrar plötsligt blir gurun på AI. Skolans kompensatoriska uppdrag blir då att hjälpa alla barn och unga få insyn i vad det handlar om så att de också i sin tur kan vara kritiskt nyfikna.

Hur viktigt är det att föräldrar kan använda AI och hänga med i utvecklingen?

Mannila: Det är en del av allmänbildningen som inte fanns när vi var små. Då räckte det att vi klarade av att hantera den fysiska världen och lärde oss matte, geografi, fysik, historia och andra ämnen för att kunna förstå det vi mötte när vi steg utanför dörren.

BILDEN ÄR SKAPAD MED HJÄLP AV AI

Men nu behöver vi också förstå vad det är för värld vi möter när vi öppnar locket till laptopen eller öppnar upp vår telefon.

Tycker ni att upplägget i dagens skolor måste ändra helt och hållet på grund av hur lättillgänglig AI blivit?

ChatGPT: Skolor bör anpassa sig för att integrera AI på ett meningsfullt sätt i undervisningen, samtidigt som de fortsätter att betona kritiskt tänkande, pedagogiska mål och lärarrollen. Det krävs inte en total omstrukturering av skolsystemet, men en anpassning för att dra nytta av AI:s potential.

Mannila: Skolan är mer än bara det att vi ska lära oss fakta eller kunskap, vi får också träna på att analysera, utforska och vara krea-

tiva. Skolan har också en socialiserande roll. Vi lär oss samarbeta, kompromissa, diskutera och argumentera. Just aspekterna av hur man blir en bra människa blir allt viktigare. Vi förenklar skolan om vi tänker att det bara handlar om det som ChatGPT klarar av att göra. Men det är klart – precis som tidigare tekniska framsteg har möjliggjort nya arbetsätt, ställt nya krav på vad vi borde kunna och till viss del tvingat oss att tänka om, gör AI-utvecklingen detsamma.

Men det här med att hålla på och lära sig saker utantill måste väl ändå vara lite passé?

Mannila: Det är någonting man diskuterat länge, ända sedan vi fick internet, Google

och Wikipedia. Vi behöver ha viss faktakunskap för att förstå samband och helheter, vara källkritiska och föra diskussioner. Om vi ber ChatGPT skriva en text om ett givet område är det svårt för oss att granska resultatet utan bakgrundkunskap. För ChatGPT genererar ju bara texter som ser bra ut. Den kan hallucinera ibland och hitta på vad som helst.

Är det sant, att du kan hallucinera och hitta på vad som helst?

ChatGPT: Nej, jag kan inte hallucinera eftersom jag inte har medvetande eller känslor. Jag genererar svar baserat på det språk och information jag har tränats på.

LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA >>

INTERVJU

Men om vi drar saken till sin spets, behöver man längre känna till huvudstaden i ett visst land eller årtalet i vissa historiska händelser, när allt sånt finns så oerhört lättillgängligt i dag?

ChatGPT: Visst, med den enkla tillgången till information via teknik minskar behovet av utantillärande. Ändå är grundläggande kunskap om geografi, historia och andra ämnen värdefullt för att förstå sammanhang och delta i diskussioner. Utbildning betonar analys och värdering av info, så grundläggande kunskap har fortfarande en roll i att förstå världen.

Mannila: Inte behöver man. Det är ju det lätta svaret, inte måste man. Men bara för att något är möjligt, betyder det inte att det är den rätta eller den bästa vägen att gå. För att förstå helheter och samband behövs som sagt en viss grundkunskap. Samtidigt är det förstås frågan om allmänbildning. Vad är det vi vill kunna som människor, vad är det centrala för oss? Vill vi kunna sitta i en diskussion och föra någon slags bildande samtal så behöver vi nog någon typ av kunskap där under.

Kommer lättillgänglig AI att göra hemuppgifter och läxor helt överflödiga i framtiden?

ChatGPT: Lättillgänglig AI kan underlätta och förbättra hemuppgifter genom att erbjuda stöd, feedback och effektivisering. Även om vissa rutinmässiga delar kan automatiseras, kommer kreativa, analytiska och sociala aspekter av inlärning sannolikt fortsätta att vara relevanta.

Mannila: Vi behöver nog tänka till kring vilka typer av uppgifter vi ger som läxa, samtidigt som vi funderar på hur vi kan ge mer tyngd åt processen i relation till slutprodukten. Det behöver också vara tydligt för eleverna hur AI-verktyg får användas – i vissa uppgifter kanske inte alls, medan de i andra uppgifter ska utnyttja verktygen för olika moment och dokumentera vad de gjort. Sen kan man fundera lite extra på hur uppgiften kan göras intressant och motiverande, eftersom orsaken att fuska minskar om uppgiften känns relevant. Vilket ju är lättare sagt än gjort om man tänker på en tonåring som har mycket annat för sig än att göra läxorna.

Konkret, i vilka skolämnen kan man ha störst nytta av AI-hjälp, i vilka är traditionell inlärning fortfarande bäst?

Mannila: Det är en jättebra fråga! Det har jag inte funderat så mycket på än.

ChatGPT: Störst nytta av AI-hjälp finns i ämnen som matematik, naturvetenskap och språkinlärning. Traditionell inlärning är fortsatt bäst i ämnen som kräver kreativitet, filosofi, etik och sociala interaktioner.

Mannila: För egen del upplever jag att ChatGPT absolut gör mig till en bättre skribent. En studiekompis som förbättrar texter och hjälper överallt där man skriver. Och

Linda Mannila är biträdande professor vid Helsingfors universitet, med AI och samhället som specialområde.

Sen kan man fundera lite extra på hur uppgiften kan göras intressant och motiverande, eftersom orsaken att fuska minskar om uppgiften känns relevant.

”

igår på en föreläsning visade jag hur jag kunde få den att bli min spanska tutor. Jag hoppas och tror att dagens unga kommer till det, att inte använda det här för att sätta ribban där den är som lägst. Utan istället se det som ett verktyg för att höja ribban mot vad man kunde göra innan.

Vilka länder är bäst på att förstå AI:s fördelar i skolan?

ChatGPT: Länder som Finland, Sverige, Singapore, Estland, Kina och USA är ofta framstående när det gäller att integrera teknik och förstå AI i utbildningen.

Mannila: Ganska intressant att Finland nämndes som ett av de första. Vi var rätt tidiga med att ta fram nationella AI-program och strategier, men på utbildningssidan tror jag inte vi är längre hunna än andra. Det finns till exempel länder där man redan har AI i läroplanerna. Vi är inte först, men inte är vi sist

heller. Det som är viktigt att föra fram är att ChatGPT inte är någon faktabank. Man ska ju inte ha det som ett uppslagsverk. Det är inte Wikipedia, det är inte heller Google. Den skapar bara texter som låter bra.

Vad säger du om det uttalandet?

ChatGPT: Uttalandet verkar vara korrekt.

Till slut, hur stor är risken för att skillnaden mellan elever blir väldigt stor beroende på hur bra eleven är på att använda AI?

Mannila: Det beror på hur det används. Det pratas mycket om att AI kan användas för att individualisera undervisningen, lärande, material och resurser. Att tjänsten kan känna igen om en elev har svårigheter med något, anpassa materialet och hjälpa läraren ingripa i ett tidigt skede. Till exempel finns det AI-lösningar som kan hjälpa vid läs- och skrivsvårigheter. Samtidigt kan ChatGPT-liknande verktyg vara en studiekompis som alla har tillgång till. Alla har ju inte sådant stöd hemma eller i kompisgruppen. Men för att kunna dra nytta av möjligheterna måste man få chans att testa och lära sig bra användningssätt – och där finns såklart en risk att vissa barn och unga får lära sig massor medan andra knappt får något alls.

Tack till dig! Och tack också till dig, ChatGPT. Hur tycker du förresten att artikeln blev?

ChatGPT: Som en AI har jag inte känslor eller personliga åsikter, så jag har ingen förmåga att ”tycka” om något på det sättet. Men om du har några specifika frågor om artikeln eller dess innehåll, är jag här för att hjälpa dig med dem!

VILL DU ELLER DITT BARN DELTA I SCOUTERNA MED HJÄLP AV EN SCOUTKOMPIS?

samsnet.fi/fritid

Är du eller ditt barn intresserad av att börja med scouting och önskar få en scoutkompis som kan vara med som ett stöd, en vän och möjliggörare i scoutverksamheten? Sök då en scoutkompis via SAMS vänverksamhet.

HALTIA

LÄR DIG. UPPLEV. SPELA. UNDERSÖK. RÖR PÅ DIG. GÖR SJÄLV.

Skolan är out! Ute är in!

UTSTÄLLNINGAR. NATURSTIGAR. ELDPLATSER.

I Haltias utställningar upplever man Finlands natur från fjällen till yttersta skärgården. Ute väntar Noux sjöplatås underverk. Ta med din klass på ett av våra inspirerande och lärorika 1-5 timmars program!

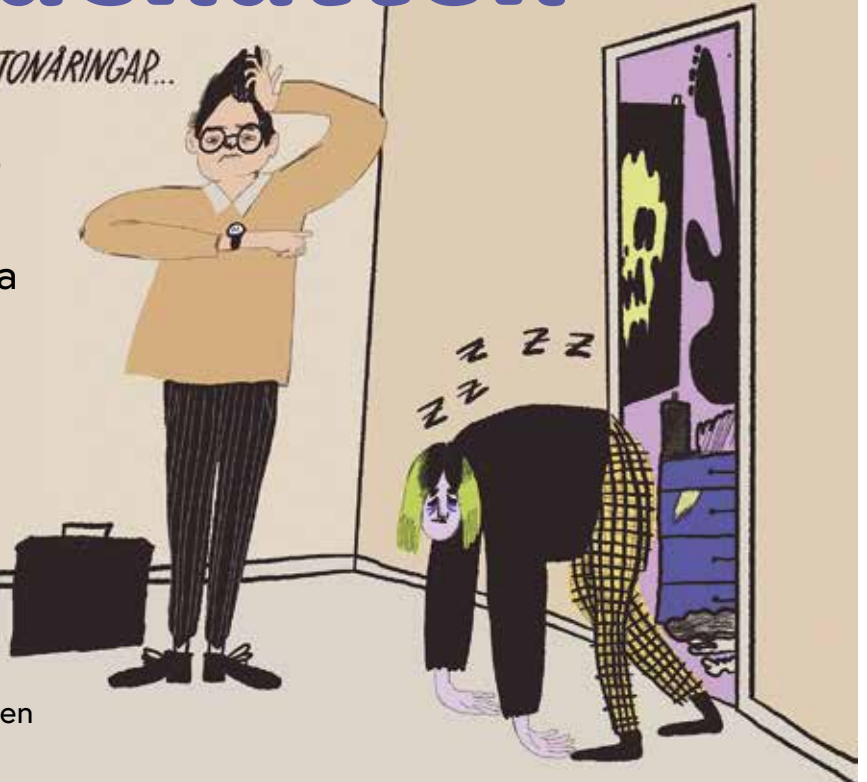
RESERVERINGAR: koululaiset@haltia.com
Tilläggsinfo: www.haltia.com/sv/naturskola
Finlands naturcentrum Haltia är beläget invid Noux nationalpark i Esbo.

Bild: Jari Kostet

Föräldrachatten

TONÅRINGAR...

Har du något på hjärtat?
I chatten får du stöd
och råd av våra sakkunniga

Barnvårdsföreningen
bvif.fi

LÄSINSPIRATÖREN TIPSAR

Tobias Larsson jobbar som läsinspiratör på Helsingfors Stadsbibliotek och uppmuntrar unga läsare genom att hålla bokprat, delta i olika skolsamarbeten och se till att bokhyllorna ser lockande ut på Richardsgatans bibliotek.

Bilderböcker

Abbe börjar skolan
av *Cina Friedner*
och *Jennifer Berglund*

■ Skolstarten är redan avklarad för årets förstaklassare men det kommer alltid nya år och nya barn kommer att undra över vad skolstarten innebär. Abbe ska börja skolan om tre dagar och är både förväntansfull och nervös. Storasyster har berättat vitt och brett om hur livet är i en klass och lillebror är orolig för om han ska klara av alla saker som förväntas av honom. Hur blir det förresten med de nya klasskompisarna? Och hans bästa kompis? Är de bästa kompisarna också på skolgården? Sakligt och hoppfullt och tar nybörjarens rädslor på allvar.

Freja och huggormen
av *Fredrik Sonck*
och *Jenny Lucander*

■ Vid sommarstugans veranda finns en huggorm och det är inte särskilt lyckat då familjen har småbarn. Efter misslyckade försök att fånga ormen tar pappa livet av den och då rasar det för mellanbarnet Freja som aldrig trott att hennes egen pappa kunde göra något så förfärligt. Konflikten mellan människa och natur tar sig in i familjen och skakar om förhållandena. Ärligt och inklämmande om hur svårt det kan vara att förlåta den som gjort fel och om hur svårt det kan vara för föräldrar att be om förlåtelse på riktigt.

6–9 år

Zakir och våren
av *Malin Klingenberg*
och *Margareta Sandin*

■ **Malin Klingenberg**s läseböcker om livet i Södervik är välkända för många lågstadieelever och det var ett smart drag att låta figurerna ur serien även flytta in i den lättlästa hyllan med böcker för barn som befinner sig i olika stadier av att knäcka läskoden. I just den här boken kommer våren och Zakir får fundera på olika sorters vårkänslor. Vad betyder det egentligen att vara kär i någon? Ett klassiskt tema som landar i en lite oväntad och fräsch slutpunkt.

Fakta

Minecraft: den stora boken med tips och tricks
av *Stéphane Pilet*

■ Det händer alltför lätt och alltför ofta att olika typer av skärmar framställs som det största hotet mot boken och barns läsning. Naturligtvis finns det utmaningar men man kan också låta spelande och litteratur stärka varandra och fungera i samklang. Det finns ett stort antal bra böcker som tar spelandet på allvar, som kan inspirera och avslöja tricks och strategier som gör spelandet ännu bättre. För barn som har hög tröskel att kasta sig in i en bok kan det vara lättare att ta sig an en snygg faktabok om ett ämne som intresserar dem.

Serialalbum

Ronja Rövardotter: Serieboken av *Astrid Lindgren*

■ För några år sedan gjordes den legendariska japanska animationsstudion Ghibli en tv-serie baserad på **Astrid Lindgrens** berättelse om Ronja Rövardotter, och det hela blev också en tecknad serie i fyra delar. Nu finns hela historien samlad i en samlingsvolym och är ett perfekt sätt att återuppleva berättelsen i en lite lättare form. Replikerna är hämtade rakt ur Astrids original och ger en väldigt Lindgrensk ton även då den visuella världen kan kännas ny för Ronjas fans.

9-13 år

Stormskogens hemligheter av *L.D. Lapinski*

■ Den tredje och avslutande boken om Främmande Världar, den minst sagt ovanliga resebyrå som låter sina medlemmar i all hemlighet resa mellan olika delar om multiversum genom att krypa in i olika resväskor med olika kraft och egenskaper. Sedan Flick släpptes in i sällskapet har hon skådat en mängd faror i vitögat men nu väntar den största utmaningen av alla. Utnyttjar fantasiens alla möjligheter att knuffa på verklighetens väggar men riktar även frågan mot bokens huvudpersoner. Vem är man egentligen, mitt i äventyret? De tre delarna ska läsas i rätt ordning för störst behållning.

10-13 år

Min nya vän Håken av *Petrus Dahlin* och *Peter Bergting*

■ Aris lever ett ensamt liv i en tråkig och färglös betongföret. Skolan går dåligt och mellan lektionerna blir han mobbad. Allt förändras då Aris möter Håken som ser honom, uppmuntrar honom och lovar honom fina saker och ett bättre liv. Håken har bara ett ärende som han vill att Aris ska utföra åt honom först. Vem är Håken egentligen? En kort men rasande skickligt och tätt skriven berättelse där obehaget kommer krypande mellan raderna och där läsaren får stort utrymme att själv tolka det som händer.

12 år och uppåt

Om du lämnar mig här av *David Levithan* och *Jennifer Niven*

■ En morgon är hon bara borta. Bea har stuckit för gott och lämnat lillebror Ezra kvar hos sin avtrubbade mamma och våldsamma styvfar. Det enda spår Ezra hittar är en hemlig mejladress där syskonen sedan skriver till varandra i hemlighet. Vad fick Bea att ge sig av? Hur ska Ezra klara sig på egen hand? När är det dags att lämna det förflutna bakom sig och bara se framåt? Påträngande men hoppfullt och effektivt berättat enbart genom syskonens korrespondens.

BÄRKVARG

1,5 dl vispgrädde
1 burk kvarg
3 dl inhemska bär
1–2 msk honung vid behov

1. Vispa grädden till skum.
2. Rör ned kvargen i grädden.
3. Blanda ner bären och rör om. Smaka av.
4. Söta vid behov med inhemsk honung.

Bärkvarg är ett smarrigt mellanmål, men fungerar även bra som dessert efter middagen. Gör en stor sats så har du mellanmål i kylen i flera dagar framöver!

TEXT: UNGMARTHA

TIPS!

Gör en större sats bärkvarg åt gången så har du mellanmål för flera dagar.

ALBANUS ÅLAND

VILL NI VARA MED OM ETT RIKTIGT SKÄRGÅRDSÄVENTYR?

Då ska ni välja Albanus! Skeppföreningen Albanus r.f. tillvarar och förmedlar kunskap, färdigheter, kultur och traditioner om seglation, fartyg och kustbyggnaden.

Vi har erfarenhet av lägerskolor och erbjuder hämtning och lämning också till fastlandet - ta kontakt och skapa er egna seglats idag!

Segla med oss!

+358 (0)457 0450 013
info@albanus.ax
www.albanus.ax

KLASSRESA TILL ÅLAND!

Från 65 €/person

I priset ingår båtresor Åbo-Mariehamn t/r, hotell, frukost & middag. Kontakta oss så hjälper vi er med allt; båtresorna, måltiderna och ett minnesvärt program.

ÅLANDHOTELS

+358 1815 555 • info@alandhotels.fi • alandhotels.fi

En spännande utflykt i pengarnas värld!

FINLANDS BANKS MYNTMUSEUM

CENTRALEN FÖR EKONOMISKT KUNNANDE

presenterar centralbankens och penningekonomins nutid och historia på ett mångsidigt sätt.

Myntmuseets utställning har byggts upp kring fyra teman: pengars och bankrörelsens historia, penningpolitik, ekonomiskt kunnande och sedelkonst. I hanteringen av pengar behövs alltid ekonomiskt kunnande.

Öppettider

tis–fre 11–17
lör–sön 11–16
mån stängt

Guidade visningar

09 183 29 81 | rahamuseo.fi
Fritt inträde | kafé

SUOMEN PANKIN
RAHAMUSEO

FINLANDS BANKS
MYNTMUSEUM

BANK OF FINLAND
MUSEUM

Snellmansgatan 2, 00170 Helsingfors | rahamuseo.fi

SVENSKA TEATERN

**INTRESSERAD AV ATT GÅ
PÅ TEATER MED KLASSEN?**

Kontakta vår försäljning
så hjälper vi dig.

✉ biljetter@svenskateatern.fi

☎ +358 (0)9 6162 1411

Radio Popov

– en berörande berättelse om bortglömda barn

En natt kastar någon in yllesockor, en smörgås och ett äpple genom brevkastet hos nioåriga Alfred. Det är Amanda, en tidningsutdelare som snappat upp Alfreds suckar. Hon inser det han själv länge vetat: att han är ett bortglömt barn.

Alfred rymmer från den tomma lägenheten till Amandas hem bland äppelträden, där det alltid finns varm gröt med sylt. Alfred börjar sända hemliga radioprogram på nätterna och i maskopi med sin klasskompis liris och med hjälp av den hemlighetsfulla läraren Stjärnström lyckas han skapa en gemenskap för sig själv och andra.

Anja Portins humoristiska och varma bok *Radio Popov* är en fängslande och oförglömlig berättelse om ensamhet och vänskap. Portins bok tilldelades Finlandiapriset för barn- och ungdomslitteratur 2020.

Spelperiod: 24.10–17.2 • Åldersrekommendation: från 7 år • Längd: ca 1 h 30 min • Skolgrupper: 19 € / biljett

VÄRLDEN RUNT PÅ 10 FRÅGOR

1. Vilken av följande maträtter är något av en nationalmaträtt i Ukraina? a. Korv Kiev b. Kyckling Kiev c. Nöt Kiev.
2. Vad hette härskaren som förenade de mongoliska stammarna och upprättade mongolväldet i början av 1200-talet?
a. Yang Yang b. Dalai Lama c. Djingis khan
3. I vilket seriealbum reser Tintin till Shanghai? a. Blå Lotus b. Solens tempel c. Krabban med guldklorna
4. Ungefär hur djup är jordens djupaste plats, Marianergraven i Stilla havet? a. drygt 5 000 m b. drygt 11 000 m c. drygt 18 000 m
5. Vad heter den 46 meter höga statyn som finns på en 47 meter hög sockel på Liberty Island strax sydväst om Manhattan i New York?
a. Självständighetsmonumentet b. Frihetsgudinnan c. 4 juli-statyn
6. För hurdana slags djur är Galapagosöarna strax väster om Ecuador speciellt berömda? a. sköldpaddor b. kängurur c. apor
7. Vad heter ögruppen till vilken Teneriffa hör? a. Balearerna b. Kap Verde c. Kanarieöarna
8. Vilket afrikanskt land har på sin flagga såväl en öppen bok som ett skjutvapen, närmare bestämt en AK-47:a?
a. Tanzania b. Kenya c. Moçambique
9. Vad heter drycken som härstammar från ett distrikt med samma namn i norra Frankrike, med Reims och Épernay som huvudorter för produktionen? a. sherry b. champagne c. cognac
10. Vilken stad på den finländska västkusten är känd för bland annat spetsknyppling, sina Unescovärldsarv och sin egen dialekt, "giäl"?
a. Björneborg b. Åbo c. Raumo

AKTUELLT FRÅN FÖRBUNDET

Nya medarbetare

■ Emmy Syrjälä är vikarierande sakkunnig inom föreningsverksamhet hos oss och ansvarar för kontakten till medlemsföreningarna runt om i Svenskfinland. Till hennes arbetsuppgifter hör att stödja och inspirera de föreningsaktiva. Hon studerar socialpsykologi på Helsingfors universitet. Tidigare har hon bland annat jobbat på Hanken som assistent i studier service där hon fungerade som stöd till studerande.

Emmy har även varit aktiv i olika föreningar och ideella organisationer med uppgifter som ordnande av evenemang, grafisk formgivning och övrig föreningsverksamhet. När hon inte springer på konstutställningar eller bio, myser hon gärna till en podcast eller umgås med familj och vänner.

Jocke Enegren är projektanställd och ska tillsammans med kollegan Christian Joffs i Vasa jobba med projektet Föräldramentor i skolan. Jocke har studerat journalistik vid Helsingfors universitet, Danmarks Journalisthøjskole och JMK i Stockholm. De senaste sjutton åren har han jobbat med reklam och företagskommunikation.

Nationella Hem och Skola-dagen

■ Den nationella Hem och Skola-dagen firas fredagen den 29 september. Samarbetet med hemmen kan givetvis uppmärksammas en annan dag under läsåret. I många skolor har dagen blivit en fin tradition som för samman föräldrar, elever och lärare på ett avslappnat och trevligt sätt. Mera information finns på vår webb: <https://www.hemochskola.fi/projekt/dagen/>

Vi vill träffa föreningsaktiva!

■ Under hösten gör vi en turné till olika städer och kommuner för att träffa föräldrar som är med eller vill vara med i skolans eller daghemmets Hem och Skola-förening. Håll utkik efter mera information på våra sociala medier. Men skriv redan nu in i kalendern: 3.10: Östra Nyland (Sibbo), 3.10: Norra Österbotten (Nykarleby), 4.10: Västra Nyland (Karis), 4.10: Södra Österbotten (Malax), 10.10: Åboland (Åbo), 10.10: H:fors & Mellanland (Kyrkslätt), 11.10: Åland (Mariehamn). Tidpunkt, kl. 18–20.

Prenumerera på vårt nyhetsbrev

■ Vill du få mera information och tips av oss? På www.hemochskola.fi finns ett formulär för att börja prenumerera på vårt nyhetsbrev. Det enda du behöver göra är att fylla i din mejladress.

TIDNINGEN HEM OCH SKOLA

Utgivare: Förbundet Hem och Skola i Finland rf.

Ansvarig utgivare: Nora Grotenfelt, förbundsordförande.

Redaktör: Charlotta Svenskberg, redaktor@hemochskola.fi.

Layout: Pia Ahlberg.

Pärmbild: Karl Vilhjälmsso.

Målgrupp: Föräldrar med barn i svenskspråkig skola och dagis.

Distribution: Delas ut i klassen och på daghemmet.

Tryckeri: UPC, Vasa 2023.

Upplaga: 37 500.

Ärgång: 50.

Annonsförsäljning:

Ky Lisbeth Lönnqvist Kb, Sandbackavägen 8 D, 02200 Esbo. Tfn 09 803 9553.

E-post: lisbeth.lonnqvist@kolumbus.fi

Annonspris: 1,50 e/spmm.

NORA GROTENFELT
ordförande

MICAELA ROMANTSCHUK
verksamhetsledare

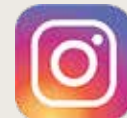

CHARLOTTA SVENSKBERG
kommunikatör

Kansliet: Förbundet Hem och Skola i Finland rf, Nylandsgatan 17 B 27, 00120 Helsingfors.

E-post: hemochskola@hemochskola.fi.

Följ oss på Facebook, Instagram och Twitter.

GNURF

FÖRENINGEN VILL STÖDJA FÖRÄLDRARNA

Lyceiparkens högstadium i Borgå har drygt 300 elever i årskurserna 7–9 och en personalstyrka på omkring 40 vuxna. För föräldraföreningen handlar arbetet om att vara en aktiv kontaktyta mellan hemmet och skolan. Ordförande Markus Ekholm vill lyfta fram utmaningar som är gemensamma för de flesta vårdnadshavare.

CATRIN SANDVIK, TEXT

Berätta om er verksamhet!

– Tanken bakom vår förening är främst att förena föräldrar i stället för att vara ett insamlingsorgan för roliga saker i skolan. Vi satsar mycket på att föräldrarna ska få träffas och prata med varandra eftersom de utmaningar vi har i föräldraskapet till stor del är gemensamma för de flesta. Under det kommande året vill vi satsa på de nya sjuorna, deras föräldrar och engagera dem genast från skolstarten så att de kan vara med och bestämma vad de behöver.

Kring vilka teman kommer er förening att arbeta nästa läsår?

– Varje år handlar för oss om jämlikhet, delaktighet och gott bemötande. Kampen mot mobbningen är ett tema som alltid är aktuellt. Kring de här ämnena har vi ordnat föreläsningar och diskussionskvällar och även engagerat elevkåren. Många elever efterlyser flera vuxna i sin skolvardag att diskutera och bolla med. Tyvärr har vi inte kapacitet att erbjuda den servicen, men vi försöker att ordna kamratstöd för vuxna.

Tips till de föreningar som behöver lite ny inspiration?

– En omtyckt aktivitet i vår skola är frukostarna vi ordnar för eleverna varje år. Verksamheten i vår skola handlar inte om att samla in pengar eller om att styrelsemedlemmarna ska vara jätteduktiga. Den handlar om att öppna dörrarna och låta alla delta på den nivå som passar dem. Mitt tips är att våga tro på människorna!

Hur kan föräldraföreningen påverka vi-andan i skolan?

– Mycket handlar om vilka modeller vi vuxna ger våra ungdomar. Det gäller att våga ta ställning inför våra barn för det vi tycker är bra och visa vad vi inte tycker är rätt. Tillsvida-

De flesta föräldrar tampas med likartade utmaningar. Ju mer vi klarar av att aktualisera dem, desto bättre blir det för både föräldrar och skolan. Det är en tanke som genomsyrar föreningsarbetet i LYPA:s föräldraförening. På bilden Pernilla Granlund, Markus Ekholm, Birgitta Flakholm-Nirhamo och Irina Sägbo under pyjamaspartyt för niorna som ordnades i slutet av vårterminen 2023. FOTO: PRIVAT

re har vi en bra grundskola som har möjlighet att ge barnen en bra start i livet, men alla elever kommer från olika hemförhållanden och har olika förutsättningar. Skolgången kräver att ungdomarna själva är aktiva och har förmågan att ta emot den undervisning som ges. Också vi föräldrar har möjligheter att påverka, men det förutsätter att vi är aktiva både i förhållande till skolan och i föräldraföreningarna.

På vilket sätt är det berikande för en vuxen att delta i föreningsarbetet?

– Som föreningsmedlem får man nya vänner som man har roligt med samtidigt som föreningen är ett verktyg för att ta i de saker man tycker att kunde skötas bättre i skolan. Att vara med behöver inte vara krävande, du är välkommen som du är och gör så mycket du har tid för och maktar med.